GAZETA
DE TRANSILVANIA.

ANUL (KU PREANALTA VOIE.) AL VIII-LEA.

Nro 87. *Brashov, 29. Octomvrie.* 1845.

Gazeta de Transilvania ese de dóu orĭ ši Fóia odatŭ pe septemvrie. Preciul lor este pe anul întreg 8 fiorinĭ (24 dóuzecherĭ) ši afară ši 7 fiorinĭ arvinț ši Brașov.

CROAȚIA.

Agram. Maiestatea Sa k. k. apostolească ši vrmarea întemeitei cherere fukste de generalul graf Franțiск Haller, banul Croației ši al Slavoniei kum ši feišipan al komitatelŭ Agram, vineroi al slokozi din amvele aceste postrĭ ši deregătoriĭ, dap Mai. Sa ași pustrĭ, totdeodatŭ voința de a se folosi de aktivitatea Ec. sale a grafvlŭ Haller ši alt post oareškare. — Totdeodatŭ Maiestatea Sa ișcrĭnĭ pe episkopul de Agram ku împlinirea datoriințelor de ban.

UNGARIA.

Politikŭ ši industrie. Luksiторiĭ Ungariei era punț akum aceia karii — ținelecem ași ne frințași — sau ku lukra nimik, sau dakŭ se deșenta din naosul lor cel rusurĭtean, ținepea a politiza ši politiza punț ce iap adormia. Astuzi ku mai este aša: ideile politice se ținkrucesk ši se ținkrukŭ foarte tare de ideile industriale. Marțore sŭ fie la aceasta numeroasele foi periodice. E de lusdat, ku de kupiva anĭ ținkoace o idee, su plan ce rusare din preo parte, nu e primit sau lupudat furŭ nici o cherchetare, ci oamenii se țindemunează a dessate, a țintoarce lukrul ši ne fațŭ ši ne doc, punț kund aceluș se pare ku é deslușit din destul. Firește ku asemenea prilejurĭ citim multe dispuțuii ši kunoskute ši mai sarvede, ši mai adormitoare, dap tot e mai bine așa, dekŭt nimik; ținsfrșit oareškare folos tot se vede, kuchi de ši vorbim ši skriem ținceчit mai multe dekŭt facem, dap cel puțin prin multa vorbire nekunoașcut mareа sucrucie.

Kund dieta Ungariei hotarș linia drumului de fer dela Nojon punț departe jos la Dovrițin, ținainte zile prea puțini aș avut destul putere de a kumpuni mareа ținsemnătate ai unei asemenea întreprinderĭ; iap akuma gloatele se putrund ne zi ce merge de nemulțumitul folos ai acelueiași, akuma dupŭ ce sau ținchepŭt ușurpereа zilelŭ drum patriotii ținceп a presimți ferichireа acelor ziле, kund nu vor mai fi siliți a se hrăni 4 sau 6 sau ši 8 ziле — dupŭ timpul anului — dela Neșa punț la Dovrițin, ci cel mult întro zi vor putea sosi sumutoși sau kum vor vrea dela un lok punț la altul. Akuma vedem kŭ lukșitoriĭ Oradiei marĭ prin un organ al lor cher ținainte P. Hirlap, ka linia drumului de fer sŭ se întindŭ nu numai punț la Dovrițin, ci drept punț la Oradia, ši ei aș toatŭ dreptatea a pretinde aceasta din mai multe prichini kuvioase. Alții iarăș cher (ținainte B: P. Hiradó), ka sŭ nu se întârzie atŭt de mult sumpreuna Ocnureа ku Tica dela Neșa punț la Ceredin. Sau dovedit ku pilda Franței, dap mai vărtos ku a Belgiului, kŭ de ar fi o țară koperitŭ krucișuri kurmeziș ku lințurĭ de drumurĭ de fer, totuș kanalele nichi odatŭ nu vor fi de prisos. Kŭ atŭt mai vărtos sunt de dorit kanalele ținainte o țară ka Ungaria, a kărei prea întinselе mesurĭ ši puste nusipoase linsite de anŭ numai prin derivareа apei din rurĭ mai marĭ kurmeziș peste aceleași se pot face mai roditoare ši mai sferite puliților ši setoșilor lukșitorĭ. Adaogŭ la acestea, kŭ rurile mai toate trugundse din munți nalți, din vremi ši veakurĭ aș spulat ținainte mai multe de petriș, ku kare aș umplut stratul apelor la lokurile mai ușezate ši prin aceasta se kușunŭ deselе ținundurĭ sau vursurĭ de anŭ ce rusupundesk strikușune ši amar între lukșitorii de prin preciur; prin ormare se cere neapărat, ka o parte din anŭ sŭ se abată ținainte alte ținturĭ linsite de aceea.

Ideile acestea le skoaserŭ ași ținteresul acelora, karii ași prețuesc întreprinderile industriale, furŭ kare politika unei țări este tokma ka ši trebuie furŭ nici un pericol. Șiți iarăș, kŭ tot transilvanul se veakurŭ kund aude, kŭ peste patru chinchi anĭ pestele Ungariei nu vor mai sta ținaintea lui ka nișe iesme sau pulțe ținfrozitoare de a întreprinde kulțurii mai depărtate ši totuș mai binoare ši folositoare mai ținlesnitu ținainte sinul Europei.

Chronicà stràinà.

Prusia. Ministrul trebilor din lunțitru dudă porunkŭ ținainte ormа kărei preotul Ronge ținchikțurilŭ reformei se sunune la akție fișkalŭ, ka unul kare aș rostit ši aș skris xule asupra visericei katoliche. Sŭ ne-

dem че се ва алеце ші din ачеастъ тъсерь поаъ.

Din Посеп се вестеще о сѣмъ de непорочірі. Фоаметеа че domneще ын вечіна Полоніе аѣ ынкрѣпчіт пе маі мълці оамені ла преаосъпдітъл паш de a се форма ын вандъ тълхъреаскъ сѣпт komanda вній кѣпітан тълхарів анѣме Слівінскі. Цінѣтъріле с'аѣ ымплѣт de фрікъ ші de кѣтремър ші гѣверпъл ва фі сіліт а лъа челе маі серіоасе мъсърі маі ъптеіѣ сипе стірпіреа ръзвлві продѣкторів de ръѣ. —

— О певастъ а вній ротаріѣ ынтр'ѣп сат апроапе de Посеп кѣзѣсе de маі мълт тімп ла о преа греа ші перікълоасъ мелапхоліе, ынкът пъртареа еї ынсѣфла гріжъ маре ла тоатъ фамілія ші о пъзіа de апроапе. Кѣ тоатъ паза ынтр'о зі фетеіа апѣкъ ѣп брічіші таіе гътлежъл ла чеї треі прінкіпі аі съі. Іатъ din мелапхоліе кѣт се алеасе певѣніе ынфъріатъ! — С'аѣ бъгат де сеамъ, къ dintre фетеіле мърітате певѣпеск маі мълте декът dintre вървації ынсърації. Прічініле се афлъ маі въртос ла впеле ын мълта віацъ сінгъратікъ че дѣк, ла алтеле ын фантасіе преа ынкордатъ, ші іаръш ла алтеле ын ібвіреа де лѣкс ші de мъndrіі, пе каре дакъ пѣ ле пот мълцъмі, певѣпеск de тот. — Ын челе дóъ лвпі din ърмъ мърір кѣ моарте пефіреаскъ песпе 80 персоане ын цінѣтъл Посеп, адікъ врео 41 се пекаръ, врео 9 се отръвіръ тот din пегріжъ, 9 іпші фѣсерь вчіші тълхъреще ші 7 се вчісерь еї ынші, треі фѣсерь афлаці морді ын дрѣт ші алці треі фѣсерь тръспіці.

— Гѣверпъл прѣсіап воіеще а опрі орі че адвъпърі певіне попъларе ші зіче къ ші разімъ порѣнка пе о леце а конфедерацієї цермане ешіт ла а. 1832.

Cöln. Архіепіскопъл Clemens August Baron von Droste-Vischering, каре ын анії din ърмъ аѣ о ролъ атът de маре ын діферінцеле де късторіе кѣ рецеле Прѣсієї ші каре апѣкасе ші ын прінсоаре, мърі ын 19. Окт. dimineaца. Бърватъл ачеста есте кѣпоскът ка вній че авеа о прокопсінцъ адънкъ, ын карактер сінгълар ші о воінцъ de фер, пеынплекатъ. Клемепс Авгѣст с'аѣ пъскът ла а. 1773, 21. Іапѣарие; ачелаш маі авѣсе алці доі фрації, dintre карії вній че мърі маі дъзвълі кѣпрінdea ѣп пост ынсемпат ла Австріа, іар ал треілеа ѣп асемепеа пост ла Прѣсіа.

(Allg. Ztg.)

Сакспіа. Dрezda. Ѣна міе ші опт сѣте четъцепі din Лаіпціг ащерпърь о плъпсоаре ла діетъ, ынтрь каре арать, къ комісіа че аѣ черчетат ын врма непорочітеї ръскоале din 12. Авгѣст аѣ фост цінтоаре de парте ш. а. ш. а. Камера депвтаціlор ын 17. Окт. прімі плъпсоареа, о чіті ші хотърѣ а депвті о депвтаціе каре съ іа ла десватере хъртіа челор 1800 четъцепі din Лаіпціг ші съ веаѣ дакъ кѣпрінde адевър.

— Ын Цермапіа есте мълтъ неодіхпъ, ачеаста о вede орі ші чіне; атъта пѣмаі, къ съпцеле церман поате din порочіреа лор — есте флегматік, се тервврь тързіѣ.

Nасаѣ, 17. Окт. Двчеле de Nасаѣ репоі о порѣнкъ din 1815, прін каре се опреще сѣпѣшілор, ка съ пѣ маі кѣтезе а перде тімпъл ші авереа кѣ терсъл ла пелеріпъцій адікъ ла хаціалъкърі. — —

Тврчіа. Констаптіпопол, 8. Окт. Ціріле дела Сіріа сосіте ынкоаче пъпъ ын 23. Септ. сѣпъ іаръш тервроасе. Се паре къ лві Шекіѣ Ефепdі ѣі пасъ фоарте мълт ка съ скоатъ ла кале о ынпъчвіре dорітъ, dар е театъ къ тоатъ сілінца ѣі ва фі дешартъ. Двпъ о конферінцъ че авѣ Шекіѣ кѣ серасківрь Nамік паша се кредe къ кѣцетъ а десарта пе тоці лъкъіторіі Ліванвлві фъръ осевіре; dар есте ынтревare dакъ лъкъіторіі се вор ѣпdвплека ла о мъсъръ къреіа еї асемепеа пічі къ аѣ вісат. Nамік се лавdъ къ аре 22 міі остъшіме; dар ачест пѣмър е скріс пѣмаі пе хъртіе, іар пѣмървл адевърат авіа е 15 міі. Тот че аѣ фъкът віпе Шекіѣ есте, къ пъпъ ын zioa сѣс арътатъ п'аѣ пріміт пічі о візітъ ші конферінцъ секретъ пічі дела Дрвзі пічі дела Мароніцї. Престе тот домпеще іаръш пе'мпъкаре греа ын тот Ліванвл ынтре Дрвзі, Мароніцї, Мътвалі ші ынтре чеї de лецеа гречеаскъ; пічі вній пѣ щіѣ деокамдатъ че вреѣ, іар інфлвінца Европепілор ѣі ынкъркъ пестe мъсъръ, ын лок съ domoліаскъ ші съ ле ынсѣфле кѣцете de паче. Тврчіі ынтр'ачесте поате къ пѣ вор лінсі а се фолосі іаръш de векіа максімъ врматъ ші de алції: divide et impera, адікъ ымпарці ші domneще, саѣ, сеатъпъ zizanie, вражвъ, певніре ші двшмъніе ынтре фрації саѣ компатріоці, фъ ка съ се сфъшіе вній пе алції, ші дакъ вор слъві кѣ тотвл, тѣ пѣ вей лінсі аі кълка ші аі декъла.

Маі есте ші о алтъ історіе dіпломатікъ ын Сіріа. Съ пе адвчет аміпте, къ маі кънd ера, ѣп кѣпітан dрвг аскѣпсе соареле ла ѣп кълъгър католік анѣме Карло. Франдозіі ка апърторі а католічісмълві чер моарте пептрѣ моарте. Шекіѣ Ефепdі ар вреа а маі фаче ръспѣпсврі din пъкате сипе скъпареа мохамеданвлві dрвг черънd о черчетаре пóъ; претінde тотdеодатъ, ка місіопарії франдозі съ се департе тоці din Сіріа. Dар контеле Bourqueney солвл франдозеск ын Констаптіпопол пѣ вреа а щі німік de ачеаста, чі апъръ пе місіопарі ші ынтеџеще ѣвідерea дрвгвлві; іар дакъ поарта пѣ с'ар асемъпа кѣ ачеа претепсіе, солвл аре съ'ші ія паспортвріле ші съ се департе неапърат din Констаптіпопол. Апѣкътърь кѣпоскът, кѣ кареа dіпломатіі тот маі спаріе лътеа, ынтр'ачеа пе сѣпт аскѣпс міжлоческ сінгврі пачеа чіпстіт саѣ рѣшіпътоаре, двпъ кѣт се ынтъмплъ. Конферінце се цінърь маі мълте, ынтрѣ каре се хотърѣ ѣп че, пъпъ акът ынкъ пекѣпоскът.

Рѣсіа. Odeca. Акърателе візітації че фъкѣ ымпъратвл флотеі дела Севастопол пе ла 23—24. Септ., кѣт ші сфътвіріле че авѣ тот аічі кѣ прінцвл Воропцоф, даѣ мълтора препѣс, къ рѣшіі пѣ пот ръбда перферіле че пъдіръ естімп ын Кавкас ші къ ар фі преа аплекаці а ынтрепinde акѣма еарпа о еспедіціе поъ асѣпра мѣптепілор de се поате мълт

маї кѣмплітъ ші декът чea de астъ прімъварѣ. Есте тотъш маї апроапе de адевър, къ тѣскалїї вор лъса съ лї се коакъ пофта de ръсъпаре пънъ ла прімъвара вїторе.

Бпіреа de вамъ ла Церманіа.

Амї адък аминте, къ ла анїї кънd Церманіа лътрепрінсе бпіреа ачеаста сїлiндъсе а траце лътръпса пе тоате ачеле 38 Статърї, din каре есте компъсъ, ideea бнеї асемепеа бпірї ла парте аѳлї ръсъпет ші сімпатіе ла бп маре нътър de ромънї дела Дъпъре. Ла Церманіа паінте кѣ пъцінї анї рапорторіле вътеші ера челе маї песъферіте din лume; ла маї мълте пърцї але Церманіеї авїа кълъторіаї бп чеас дóї, о зі дóї, кънd ші ажънцеаї ла кате о пóї лініе de вамъ, бnde ераї опріт, візітат ші коплешіт кѣ о грътадъ de церітоніі вътеші. Пеste асемепеа маніпулаціе вътеаскъ требъіаї съ тречї бнеорї ші de патрѣ чînї орї пе зі. Адаогъ ла тоате ачестеа, кѣ тарїфа вътілор пъ ера de о потрівъ преste тот; маї сокотеще ші фелїврітеа топеделор ла мълтеле Статърї, кътъ гревтате ші кътъ конфъсіе пентрѣ негоц ші пентрѣ кълъторї! Астъзї пъ маї есте аша. Кѣт тречї ла лъптрѣл Баварієї, саѣ а Саксоніеї, пъ те маї лтреавъ нїмінї de вамъ пънъ кънd ажънцї ла Хановера, саѣ ла чеалалтъ дірекціе спре Франца. Гъверпеле цермане с'аѣ лъвоіт а лва нътаї о вамъ ші нътаї ла бп лок пентрѣ тоате, кареа апої се лмпарте пропорціопат.

Есте лпсъ лѣкрѣ фіреск, ка тот лпчепътъл съ фіе греѣ. Гъверпеле цермане кътe аѣ інтрат ла бпіреа de вамъ (кънї Австріа ші Хановера лпкъ п'аѣ інтрат), пънъ астъзї пъ с'аѣ нътът лпвої асъпра тътърор діферінцелор ескате din діферітеле граніце, din лпсъшїтеа ші лптіпdереа нътътълъ лор шчл. шчл. Маї сокотїм ла ачеаста, кѣ о партідъ ла Церманіа воіеще а да бпіреї de вамъ о лпсетнътате політікъ ші лпкъ фоарте маре; алта іаръш протестеазъ асъпра бпеї асемепеа тепдінце, тъкаркъ зъѣ кѣіеле пъ се пот аскънde ла сак. Дестъл кѣ de врео чînї лъпї лпкоаче се цінърѣ ла Карлсрѣхе конферінце вътеші фоарте серіоасе, акърор скоп есте а комплапа тоате гревтъцїле че ар маї фі, а да бпіреї о лпсетнътате нътаї вътеаскъ кѣт ат зіче, мълт маї маре декът чеа че о аре пънъ акѣма, а о пъзі de бпвїелї — de се поате — ші а лпдеплека ші пе алте нътерї цермане, ка съ інтре ла ачеа аліанцъ.

Ноі ла дрътъл нострѣ дела Франкфърт пънъ ла Ваімар ші пънъ ла Лаіпцїг аврът порочіре а кълъторї лппребъ кѣ о персоапъ апѣме М** че пеніа din Карлсрѣхе бnde авѣсе інтерес а петрече маї мълт тімп. Ачеаш пе дъдѣ мълте деслъшірі асъпра конферінцелор чѣ карг акологш, da, деслъшірі мълте, лпсъ пъдежді пъціне пентрѣ цермапї, дакъ еї пъ се вор лпбълпа алтфелїѣ. . . Астъзї чітім а propos ші кѣ мълт інтерес ла Allg. Ztg. бп артікол асъпра зіселор конферінце, din каре лптре алтеле пеам лпсетнат ші пе сеата поастрѣ ортътоареле квінте, каре de ші ле квпоащем de аіреа, пе плаче лпсъ але репеці фоарте dес.

Пъблічістъл зіче: Конферінца (плепіпотенціарілор депътаці дела респектівеле гъверне) п'аѣ ръмас фъръ лпсетнътате; пентрѣ-къ маї паінте de тоате аѣ лптърїт моралїчеще фііпца конферінцеї пе вїторїѣ, пентрѣ къ аѣ доведіт, кѣткъ токта пе'пвоіреа пърерілор, лъптеле інтереселор партікъларе ла лъптрѣ пекът съ слъвіаскъ, чї маї въртос лппътереск легътїптеа бпіреї. . . . Тот че стрікъ фоарте мълт есте, къ адънареа, конферінца фъ репрезептатъ de преа пъцінї тъдъларї, мълт маї пъцінї декът съ поатъ нътъръл лор ръспънde марелеї ші лмпортантълеї скоп. Адънареа дарѣ требъе съ фіе мълт маї нътъроасъ. О конферінцъ (прекът ші о дієтъ, адънаре de царъ) че ар ста din депътаці пъцінї есте мълт перікълоасъ: а) пентрѣ-къ поате къдеа бшор ла пърері ші жъдекъцї бнілатерале, пе ажънгънd а десвате ші а черпе казеле din тоате пърцїле; б) пентрѣ-къ поате фі маї бшор тървъратъ ла сфътъріле сале декът бпа нътъроасъ; ч) пентрѣ-къ поате фі маї бшор сънъсъ ла інфлвінце стреіне поате ші дъштъпоасе (спр. п. прін амъцірї, лпфрікошърї, мітзірї кѣ авр саѣ кѣ жекърії); ц) пъ поате авеа вага ші еперціа de а лпсфъла респект кѣт аре о адънаре маї нътъроасъ; лпсфършіт d) тъдъларїї пъцінї пъ ажънг а се лмпъръці ла маї мълте комісіі саѣ депътаці, кънd чере требъінца а се десвате маї мълте матерії імпортапте шчл. шчл.

Дпъ тоате ачестеа пемцїї вадъ кѣт вор еші ла капет ші кѣ бпіреа лор; ноі пе аїчї съ педем de ноі; дар de пілde стръіпе се кѣіпе ші требъе съ пе фолосім ла тот кїпъл.

Блъпdъл бътръп Ріхard саѣ міжлокъл спре а се лпавъці.

(Бртаре.)

Воі ва'ці адънат ачі ка се въ кѣмпъраці мълте de тоате. Воі ле пътіці ачестеа негоцърї, се поате лпсъ каре пъ'ші ва траце сеама кѣ сіпе, съ ва пъгъві. Воі сокотіці, съ вор пінde ефтін ші маї жос de прецъл лор: дарѣ дакъ пъ въ съпт de требъінцъ, тотдеавна вор фі ачелеа преа скъпе. Съ въ свпіп іаръшї, че спъне блъпdъл Ріхard: „Дакъ веї кѣмпъра чева песте требъінцъці, веї фі сіліт а ле вінde ші челеа маї требъінчіосе.“ Мълці с'аѣ стрікат нътаї прін търгъірї ефтіне. — Съ'ці фачї сокотеала лпаінте de а кѣмпъра; кънї зіче маї лпколо: „Е пеѣвпіе a da банії din мънъ ші а кѣмпъра кѣ ачеїа пърере de рѣѣ.“ Ші пеѣвпіеа ачеаста ла тоате зілеле о фачем, кънї пъ пе піпе 'п тіпге кълindарівл, каре спъне: „Чел лпцелепт лпвацъ din пагъва алтъіа; чел пеѣп нічї кѣ пагъва са пъ се лпdреапъ: Felix, quem facint aliena pericula cautum, є ферічіт пе каре ла фак перікóлеле алтора лъптор de сеата. Ші de ачеїа, карії флътъпzеск, нътаї ка съ поатъ ътвла ла галъ, тръгъnd ші вкътъра din гъра

прінчілор лор. „Мътъсъріїле, порфіра ші пъпъреле скътпе — прекът зіче блъндъл Рікард — стінг фокъл din вікътъріе;“ ачелеа нъ нъмаї къ нъ се ţin de треббінţъ, ва нічі de komoditate, ші нъмаї пентрв ачеea ле кътпъръ отъл, пентрв-къ скліпеск. Астфел ковършіръ ліпселе скорпіте пе челеа фіреші, астфел се фъкъръ мълţі богаţі съраčі, карії ка ваї де еї аъ девепіт ла атъта, ка съ чеаръ ајтпрътът дела ачеїа, пе карії нъ їаъ вът ат ат ат